

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשט

• הרב מנחם כץ •

הנוטע לסייג ולצורך מצוה

והנה הירושלמי נסתפק אי נוטע לאתרוג חייב. ותמה החזו"א, דהא קיי"ל דפטור נוטע לסייג ולקורות אינו אלא באופן שניכר שאינו לצורך אכילה, כגון אם לגדר שהוא במקום שצריך לגדור. וא"כ בנוטע לאתרוג, נהי דלמצוה הוי, מ"מ אין שיוניו ניכר. וכתב, דבנוטע לסייג ולקורות, המאכל חשוב מצרים אלו, משאי"כ מצוה חשיבא טובא, ולכן ס"ד לפטור במחשבה גרידא. ולהנ"ל י"ל עוד, דבנוטע לסייג, העץ הוא לסייג והפרי מצ"ע הוא למאכל, ורק דכיון דהגברא אינו מעוניין במאכל, לא חל חיוב ערלה. ולכן כדי לפטר צריך היכר שהנטיעה אינה אלא לסייג, דעיי"ז אפשר להתעלם מקיום הפירות. משאי"כ נוטע לאתרוג, הו"א לפטור מצד דהפרי עצמו אינו מחייב, וא"כ אי"ז רק העדר חיוב והתעלמות מהפרי, אלא פטור בעיקר הפרי, ולזה אי"ז היכר. ומסיק הירושלמי, דנוטע לאתרוג חייב. והרא"ש הוסיף דאף נוטע ללולב חייב, וכ"כ בש"ע רצד. ותמה המענין יו"ט, דהרי ללולב, אין פירות והו"ל כנוטע לקורות. ואפשר דלמסקנת הירושלמי, אין מורדים את העץ אם סיבנו למאכל אם לאו, עי"ז צרכי מצוה, (ומעין דברי התוס' סוכה מב: דלולב בתא הוא מקצה, וחייתו חיי למצוה אינו עושה כלל, וכ"כ הגר"א). וא"כ כיון דנוטעה זו לא הופקעה מחיוב, הדר הו"ל כעלו מאליהן דחייב.

ערלה פ"א הנוטע לסייג ולקורות פטור. והנה קיי"ל (שם בירושלמי, ובשו"ע י"ד רצד) דהנוטע לסייג וחשב עליו א"כ לאכילה, חייב. ואם נטעו למאכל ואח"כ חשב לאחד מאלו, חייב. וצ"ב מ"ש נמלך מסייג לאכילה, דמתחייב ע"י מחשבתו, לבין נמלך מאכילה לסייג דלא נפטור ע"י מחשבתו. ויש לבאר בג' אופנים. א. דנוטע לסייג אי"ז חלות פטור, אלא העדר חיוב. ולכן אפשר לחזור ולהתחייב, משאי"כ כשנטעו מתחילה לאכילה כבר חל עליו חיוב, וא"א לחזור ולפטור. ב. דהתחילוק הוא בטיב העץ, דסתם עץ מאכל עומד למאכל, ורק דאם מתחילה חשב שלא יהיה למאכל, אין אנו דנין אותו כעץ מאכל. אמנם בקלות יתירה, מתאפשר להחזירו לעיקר יעדו. וכ"כ בסוטה מג: וז"ל, הכא אי מימליך עלה בת מיהדר היא, (דהא מעיקרא לפריי קיימא), מידי דהוה אעלו מאיליהן, דתנן: עלו מאיליהן - חיבינן בערלה. ובפשטות כונת הגמ', דאף בהיותו עומד מצ"ע לסייג לסייג, כדמוכח מדיון עלו מאיליהן חייב. ג. ברמב"ם (ע"ש יב) כתב דהוא מדיון עירוב מחשבת חיוב, חייב. ויש להוסיף, מה הדין בנוטע לסייג ושוב נמלך לסתם, היינו ששוב אי"ז בסייג, אי אפק מחשבת פטור, וחייב כעלו מאיליהן, או דלמא לאחר דנפטרה הנטיעה, אינו מתחייב אלא ע"י מחשבת אכילה, וצ"ע.

עטרת הפסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

• הרב אברהם יצחק כהן •

משה קיבל תורה מסיני (פרקי אבות ב)

מידת הענווה במשנת רביה"ק מר"ן מראפשיץ זי"ע

הכנה לקבלת התורה

בהם אלו ימי הכנה לקבלת התורה, הרי שידועים בזה דברי האו"ח"ה הק' בפסוקי 'בחודש השלישי' (שמות יט א) ביבונות הכתוב הוא לקדים ג' ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא הוראתו הנעימה ... וענין ב' הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במשמל פירוש עצמו ומשים עצמו כמדובר, וכנדה זה אמר ויחונ במדבר פירוש שלפולת ענוה ונעה כמדבר שהכל דורכים עליי', והרי הם דברי חז"ל ערוכים בשיש עירובין (נד א) ובתענית (ז א) ובשאר מקורות חכמינו ז"ל וחסידים קמאי שהיו עוסקים בימי מטימונים במו"ט דפי מסכת סוטה היו מתלהבים ומתלהטים בסוגיא ארכוב והערכה בדרך ה' במעלות הענוה וגנות האוה עיי"ש ותחיה נפשך. וכן מבואר בספרי חסידות אשר תפקיד ועבודת האדם ביום ועיומר הוא להתדבק במידת הענווה ושפלות הרוח ובכך להתקרב לקונו (כלשונו הובא של רבינו הרמב"ן באגרות הגדולה: 'וכאשר תתנהג במדידת הענוה להתבונש מכל אדם, ולהתפחד ממנו ומן הקטן - אף תשרה עליו דרך השקיעה, ויין בקדוה, ויין עולם הבא').

משה קיבל תורה - מסיני

בדרך זו פירשו רבותינו הקדושים אבות החסידים את המשנה הראשונה בפרקי אבות 'משה קיבל תורה מסיני'. וזה לשון רבינו הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזנסק זי"ע בספר הקדושים 'נוגים אלימלך' ('פרשת ק"ד י"א יול): 'נראה לפרש דכבר דקדוקו קמאי על המשנה 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע' למח שיהא לשון דאצל משה נאמר לשון 'קבלה' ואצל 'יהושע נאמר לשון 'מסירה', אך הענין הוא הדרתה היתנה על הר סיני לא קבלו ישראל בבחינה אחת. דהנה השם יתברך בריו הוא כח בהר סיני מכל ההרים ליתן עליו את התורה ומחמת שהוא נמוך מכל ההרים. דעיקר הוא לעסוק בתורה להכניע ומוטה רבינו עליו השלום היה עניו מכל אדם והיה מוכשר ומוכן לקבל התורה על ידי הכניעה שבו - 'מהר סיני' שהיה גם כן בבחינה הכניעה כדאיתא במדבר כשראה היה סיני רץ לקראתו והתנועע ונשטע מחמת שהיו שניהם בבחינת הכניעה. ולכן נאמר: 'משה קיבל תורה - מסיני' רוצה לומר ממדרגת סיני שהוא הכניעה. ולא כן שאר ישראל שלא היו בבחינה הכניעה. ולכן היו קולות וברקים כדי לשבר אותם ולהביאם אל הכניעה. מחמת הפחד והמורא ולכן יהושע שלא היה כל כך בבחינת משה ע"ד דאיתא פני משה כפני תהו ופני יהושע כפני לבנה. לכן נאמר לשון 'מסירה', עכלה"ק לעניינו.

והנה נביאנו נתבונן בסגנון אחד שכתבדים הללו כתב רביה"ק רבי י"א יצחק פ"ה שיהא אשכנזי זי"ע במאדרסיתשבו בספרו הקדוש 'קדושת לוי' (מסכת אבות במשנתו) וז"ל: 'במשנה משה קיבל תורה מסיני. יש לדקדק דהוה ליה לומר בסיני. ונראה לומר, דהנה תכין (במדבר יבג) והאיש משה עניו מכל מכל האדם כן, וכן במצרים אמר (שמות יאג) מי אנכי כי אלך וכו' וכי אצוץ, וכשאמר לו הקדוש בריו הוא שיתן התורה על ידו והוא יהיה רבן של כל ישראל לא סירב כלל והיכן ענותותו. אמנם אדרבה היה הנוגות. כי משה רבינו ע"ה הסתכל שהתורה נתנה על הר סיני והטעם כמו שאמר רבותינו ז"ל (סוטה ה) 'לפי שהוא נמוך מכל ההרים, וראה שאין התורה ניתנה, כי אם על ידי השפל והגרוע מהלך מין כדן נתרצה שתתן התורה על ידו מחמת רוב ענותותו שחשב שאין בישראל גרוע ממנו ואין התורה ניתנת כי אם על ידי השפל והגרוע מהכל. וזהו: 'משה קיבל תורה', וקשה כנזכר והיכן ענותותו. לזה אמר 'מסיני', שלמד משה עניו עליו התורה ולא על אבות ההרים מפני שהוא נמוך מכל ההרים וכן גם הוא נתרצה מיד להתן התורה על ידו. עכלה"ק.

הענוה במשנת רביה"ק מר"ן מראפשיץ זי"ע

בעמדינו סמוך ונראה לומר איש הדילול ראב גענין נא במקצת

עטרת זדיבון

תחקירים בפרשת השבוע

• הרב נתנאל קצבורג •

הנה השנה חל פסח שני ביום תענית בה"ב, ונחלקו האם לומר סליחות כרגיל או לא.

הנה עצם המנהג שלא לומר תחנון בפסח שני, אינו ברור כל כך. והשו"ע והרמ"א בסי' קלא לא הזכיר כלל שלא לומר תחנון, וגם המשי"ב לא הזכיר מזה. וכתב עי"ז בערוך השלחן, ופסח שני לא חשבו, והוא פלא, ומנהג הספרדים שלא ליפול בו. והפמ"ג כתב שאין מנהגו כן, דאף שהקריבו בו קרבן הוי קרבן יחידים. אמנם הפר"ח שם הזכיר מנהג זה וכ"כ גם היעב"ץ. ויחיד"א במורה אצבע אות כ כתב, יום פסח שני ירבה שמחה קצת כי קדוש היום.

וכתב הגר"ש דבליצקי זצ"ל בספרו אגראת חדא, דבחו"ל מנהג כל האשכנזים היה לומר תחנון, ורק בא"י התקבל מנהג זה מהספרדים כי בראשית היישוב לא היה בית כנסת מיוחד לאשכנזים והיו מתפללים עם הספרדים, ומשם השתרבו כמה מנהגים גם אחר שכבר נחלקו והתפללו בפני עצמם.

וכתב שם עוד, למעשה אין היום בארץ בית כנסת הנוהג באמירת תחנון בפסח שני, חוץ מבית הכנסת בשכונ חזון איש והכולל חזון איש הנוהגים בכל דבר כפי מנהגי החזון איש זצ"ל, והחזון איש זצ"ל נהג בארץ במנהגו בחוץ לארץ. בענין זה, וכן עוד מספר מנהגים שלא כמנהגי הארץ.

והנה מציון מקוב בש"ס לענין פסח שני בגמ' חולין קט: דאיתא התם, כתוב במגילת תענית פסחא זעירא דלא למספד. הא רבה למספד, אלא כל דכן, הכא נמי כל דכן. והנה כבר נודע דבזמן הזה שחרב הבית בטלה מגילת תענית. אמנם כתב ר' הגר"ש נתנאל זצ"ל בספרו דברי שאול יו"ד סי' תא, דאף דנימא דבטלה מגילת תענית וכו', זהו לענין מה שאירע בו איזה דבר, אמרינן דבזמן הזה שאין מקדש בטל מגילת תענית, אבל במה שאמרנו דלא למספד בשביל שהיה יו"ט בשבטית הפסח, אי"כ פשיטא דלא בטל, דאף שאין לנו בעינינו קרבן פסח, אגחנו עושים זכר למה שהיה בזמן שבית המקדש קיים, ואין להתענות בו ולא לומר בו תחינה כנלפע"ז ברור.

ומטעם זה כתב שם, דאם חל בה"ב בפסח שני אין להתענות. ואף שתענית בה"ב נקבע באשכנז לחובה, ובימים הקדמונים הכל היו מתענים והיה נקרא תענית צבור, מ"מ כיון דפסח שני עשהו חז"ל יו"ט הוה כמו אם גזרתה קודמת לדרו (עניינה:).

ובהמשך דבריו שם כתב, שהקשו לו על דבריו, שהרי בפסח ראשון הבכורים מתענים בו ואין ייתכן שבפסח שני לא יתענו. ותירץ ע"ז דתענית בכורים שאני שהתענית היא עצמה באה לזכר הנס וכוכה"ג לא אכפת לו.

אמנם המהרש"ה ח"א י"ב לב לא נחל ליה בזה וכתב, ולענ"ד דכיון דב"ד בניסן לא גזרו שלא להתענות וגם איסטנים מתענה כדא' בפסחים ק"ח ע"א, אי"כ איך נימא דב"ד באיך יאה אסור להתענות ולא יאה טפל חמור מן העיקר. וגם לפי דבריו דב"ד בניסן הבכורים מתענים מפני הנס משא"כ ב"ד באיך, הרי מבואר בבניצה י"ח ע"ב מי איכא מידי בדשבת שרי וביה"כ"פ אסור וכו', והרי איכא טעמא בדשבת נראה כמיקר ובי"ח לא שייך נראה כמיקר אפ"ה א"א להקל בשבת ולהחמיר ביוה"כ"ה הקל משבת וכו' בזה וכו' ולכן לענ"ד לא גזרו במגילת תענית אלא דלא למיספד ביה אבל להתענות מותר, ועכ"פ אין להשמיט ברכת בה"ב, ומי שלא יתענה ב"ד באיך יתענה ביום ה' או יום ב' שלאחריו.

וכן כתוב בספר מברחת הקדש ממלמדי מהר"ח זי"ע,א, יש לו עיקר מן התורה דוק ותשכח. מיהו הנוהגים להתענות בה"ב אחר פסח דינם לענין פסח שני שאם התחילו בציבור אין מפסיקו, וכיון שבה"ב הוא להם מנהג קבוע הרי הוא כאלו התחילו ואין מפסיקין ובלבד חבר עיר כדאמרן שהם אין מפסיקין.

והגר"ש שברדון זצ"ל בהערותיו לשו"ת מהרש"ם כתב, שמעתי מהגר"מ חרל"פ ז"ל שהגדולים פעה"ק ירושת"ל דנו ג"כ בזה, ומצאו כתוב בפוסק ביה"כ"ל ש חורבת ר"י החסיד ז"ל שאם יאירע לו לא יתענה בה"ב אלא ב' תענית בלבד.

והנה לגבי אמירת תחנונים וסליחות כתב ביד שאול שם, ועל כן הוריתי לומר לחברה עשירי שיאמרו הסליחות של תענית בה"ב, וכן מקצת הסליחות של עשירי שהיה באתו יום, אבל ודאי ותחנה לא אמרנו ומכ"ש להתענות שאסור ולא קראנו ויחל כי אם בפרשת אמור והסליחות אין קפידא כמו בברית מילה שאומרים סליחות. וכן כתב פשרה זו גם באשל אברהם (בוטאטש) בסי' קלא. אמנם בספר אשי ישראל פרק מג הערה כז כתב בשם הגר"ש אויערבך זצ"ל דאין לומר כלל סליחות.

וכתב הגר"ש דבליצקי זצ"ל, ולמעשה, המנהג הכללי בא"י כמנהג מבין כל העדות, חוץ מבתי כנסת בב"ב הנוהגים כפי מנהגי מרן החזו"א זצ"ל, דאין מאמרים סליחות ולא והוא רחום ונפילת אפיים כשחל פסח שני בשני בתרא וגם אין מתענים בו, וכן המנהג אצלנו במנין ותיקין.

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לרגל יומא דהילולא

• הרב משה רייטמן •

כשמש לו זרחה

שהיו מיועדים לצורכי צדקה, ונתן בידו של זרח, "הא' כל הלוואה, ואתה קח כל מכסף זה לשכור מרכבה וחדר במלון, ואף קנה כל מלבושי כבוד, כיאה וכיאות לאחד מעשירי עולם..."

"הלוואה?!", השתאה זרח בעודו שולח מבט אל הסכום האדיר שהניח הרבי בידו, "אימתי יהיה לי סכום שכזה להשיב לרבי?".

זרח! הלא עשיר אתה! ובטוח אני שיהיה לך סכום שכזה רבבות מונים! רק זכור ואל תשכח שעשיר מופלג אתה לתמיד, ונסה נא להעלות ככל היותר את עשירותך זאת על כנפי הדמיון, אף תתלבש ותתנהג כנגיד ושועז".

עשה זרח כמצוות רבינו, וכעשיר מופלג חזר לעיר מגוריו, כשהוא מתהלך שוב בגינוני מלכות ומלבושי שרד, ומתנהג כאחד העשירים. השמועה עשתה לה כנפיים, כי זרח התאושש מנפילתו הכלכלית, והנה הוא חוזר לעשירותו המופלגת. נתנו בו עשירי עולם את אמונו, והשקיעו אצלו כספים רבים, עד שהצליח להחשיב את עסקיו לאיתנם הראשון, וכאור הבוקר המפציע לאחר החושך, חזרה שמשו לזרוח ולהאיר את עולמו, והוא זכה לעשירות עצומה לו ולזרעו אחריו במשך דורות.

לא בכדי אמרו צדיקים כי מעשה זה מסוגל לעשירות, שכן מלבד הכוח שטמון בסיפורי צדיקים, להמשיך דרכם את הישועות שחוללו המה, כמו בימים ההם כן בזמן הזה, הרי שאף גם זאת אתה לא למידע ממעשה זה, הדרכה כנונה וישרה כיצד לזכות בפועל בהצלחה ובעשירות, וזאת על ידי כוח המחשבה והכנות הכלים לקבלת השפע הרב והעצום שיורד מן השמים, מאת ה' יתברך הרוצה ומשתוקק כביכול להיטיב לביריותו, והוא פותח את ידו להשיבע כל חי רצון, בהרחבה רבה.

"תשתדל לרכוש את העלייה, ואם יהיה הסכום גדול רוב מדי נשתתף כולנו בהוצאות..."

קיבל זרח את העצה, ומשהגיע זמן מכירת העליות, עזרוהו חסידי עיירתו לרכוש את עלייתו שיש בעבור הרבי, שלא קדמונה אחר.

ואכן כדברי החסידים, לאחר שעלה הצדיק לתורה, עשה 'מי שברך' לזרח, שיזכה לשפע רב של פרנסה ועשירות, ויצליח מאד בכל נכסיו. "וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו ונאמר אמן!", הכריז הגבאי וכל הקהל ענה אחריו בחוזקה "אמן".

במוצאי מנוחה, דאגו לו החסידים לזרזו שיתקבל במעונו של רבינו, הם לימדוהו כיצד כותבים 'קוויטל', והדריכוהו כיצד עומדים לפני רבי.

ומשכנס זרח אל הקודש פנימה, הופתע לראות שהצדיק עומד לפניו, ומקבלו ביותרת הכבוד.

זרח היה נבוך. "מדוע זה מכבד אותי הצדיק ואני איש פשוט, אף עני ואביון אנכי", חשב בינו לבין עצמו, אך הרבי הרגיש במחשבותיו הנכונות ואמר לו:

"הלא עשיר אתה, זרח! ולכן אני נוהג בך כבוד".

"לא עשיר אני", פרץ זרח בבכי תמרוורים, "והלא הפדיון הזה שנתתי כעת ביד הרבי היו פרוטותי האחרונות..."

"עשיר גדול ומופלג אתה!" התעקש רבינו, "ועליך לדעת זאת, ולשוב להתנהג כאחד הנגידים: אל תחזור לביתך עם קבוצת תלמידים, אלא עם מרכבה פרטית מפוראת, ואל תישן בדרך בפונדק שבצדי הדרכים, אלא בבית מלון יקר ומבודד".

"אבל כסף מנל?!", השתומם זרח.

רבינו לא הרפה, אלא קם ופנה לארון שעמד לימינו, שלף משם צרור אדיר של זהובים אדומים,

ומתוך חסידים הם, החושבים לפני משורת הדין, קלטו והבינו מיד דבר מתוך דבר. כי אם מבקש המתנגד הלזה לנסוע לצדיק, הרי שבדואי הגיע עד לדיוטא התחנות, ה' ירחם, וכי לכן נאלץ הוא לנסוע עמם בעגלה המיושנת, ולא לעשות את דרכו כהרגלו במרכבתו הפרטית ההדורה, הרתומה לסוסים אבירים. אשר לכן החליטו להציע לו בדרך כבוד, שיצטרף אליהם חיים אין כסף.

"ישר כחכם!", הודה להם זרח על האדיבות, "אך חפץ אני להשתתף בהוצאות, שכן זוגתי הלכה ומכרה את תכשיטיה הנוחרים לצורך נסיעה זו..."

"טוב הדבר שאתה עושה!", עודדו החסידים את רוחו השבורה, "אין ספק כי הצדיק יאציל עליך ברכות לרוב, מטל השמים ומשמני הארץ, והשפע ישוב לביתך כימי עולם וכשנים קדמוניות".

וביום השבת בחיות הבוקר, התהלך זרח בבית תפילתו של הצדיק כשהטיל מופלג על כתפו. "ברכי נפשי את ה', ה' אלוהי גדלת מאד הוד והדר לבתש", ניסה להתחזק ולשכוח מכל צרותיו, אך טודותיו לא הניחוהו.

לפתע הרגיש ביד רכה שמונחת על צווארו. היה זה תנחום החסיד, אחד מבני הבראיה שעמם נסע ובה עד הנה. "דע לך זרח", סיפר לו תנחום, "כי מדי שבת בשבתו, עולה הרבי לתורה בעליית שרשי מנמנה הצדיקים, ולאחר מכן בברכת 'מי שברך' הריהו מברך את מי שקנה לו את העלייה בשפע ברכה והצלחה. עצתי לך, שהפעם תשתדל אתה לרכוש עבורו את העלייה, כי בך יברך בכל מעשה ידיו".

"עצה טובה יעצת לי תנחום", השיבו זרח, "אך כנראה שכחת שאם זקוק אני לברכה בפרנסה, הרי שאין לי כרגע די כסף לרכוש לרבי את העלייה..."

"אל דאגה זרח, אתה דואג יותר מדיו", התערב גם גדליה לתוך שיחתם, גם הוא מבני הקבוצה,

על המעשה דלהלן אמרו צדיקי קדם שהוא "סגולה לעשירות":

איש יהודי היה בפולין, שלצורך כתיבת הסיפור נקרא לו בשם 'זרח', שכן זרחה לו השמש של ברכת ה', והוא הצליח מאד בעסקיו, עד שהיה ליסור מצליח ולעשיר מופלג. ומכל כספו וזהבו פיזר ונתן לאביונים, והרבה להיטיב במעשי חסד וצדקה.

אך דא עקא, שכמו השמש שתחילה זורחת ולבסוף שוקעת, כך גם הצלחתו של זרח באו עליה ימים נובלים, עסקיו הסתכסכו ושמשו החלה לנסות ולהעריב, עד שירד לגמרי מנכסיו ר"ל, והעולם חשך בעדו.

פניו של זרח לא דוחרו יותר. הוא התהלך בלחץ קודר, אבל וחפיו ראש.

ערב אחד, כשישב זרח וביכה את מצבו הנואש, כשזוגתו וישבת כנדה, ניסתה לו הצדקנית לחזק את רוחו הנכאה, ולהרעין עליו טליל תחיה של אמונה וביטחון, שהכול מאת ה' וגם זו לטובה, אך שריר לבבו היה אטומים מרוב צער ועוגמה, ודבריה לא נכנסו בהם.

"שמה תיסע לאחד הצדיקים פועלי הישועות בקרב הארץ?", דבריה לו האיש.

אך זרח שנמנה על המתנגדים לדרך החסידות, ומעולם נמנע מלבקר באוהלי צדיקים, סירב בכל תוקף. אך היא לא התייאשה מניסיונות שוב לדבר על לבו, ולרכך את נוקשותו, בדברי אמונה על כוח של צדיקים להמתיק דינים ולהמשיך רחמים, עד שלבסוף התרצה להפצרותה, והוא החליט לנסות.

בשכונתו של זרח התגוררו חסידים שהיו נוסעים לפעמים בצוואת, לבקר בהיכלו של רבינו הקדוש רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע בעל 'זרע קודש'. פנה אליהם זרח, וביקש להצטרף עמם בנסיעתם הבאה.

"בוודאי זרחת!" נענו לו החסידים, ואכן בפעם הבאה הודיעו לו לפני שיצאו לדרך.

עטרת של שבלי

פלאות ופרפראות

• הרב משה רייטמן •

סוד י"א אייר - הילולת רבינו הק' מראפשיץ זי"ע

כה כתב רבינו הרה"ק רבי יהושע מדינקוב זי"ע בספרו הקדוש 'עטרת ישועה' (מועדים) אודות יום הילולת זקנו הקדוש מראפשיץ זי"ע:

"יומא דהילולא של כ"ק אדוני אבי זקני צ"ל מראפשיץ צוקלה"ה שנפטר ב"א אייר, עולה רל"ב, מספר ד' מילואי הוי"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, כי ידוע שהצדיקים נעשים מרכבה לשכינה, ועיקר העבודות של מלך בלם, למסור נפשו ורוחו על יחוד שמו יתברך, והגם שאין רואין תנועות האבירים, וכן היה מנהגו של מלך זקני צ"ל, ועל כן עלה לגנוי מרומים ביום זה "א"י אייר שעולה רל"ב, בראשי תיבות 'רחמנא לבא בעי' (והרי"ק כי תצא רפא ב'), והוא ד' מילואי הוי"ה ב"ה. על כן הוא (ביום) כ"ו לספירה העולה שם הוי"ה, והבין, עכלה"ק.

ובמהדורות מוכוננו (גבעת זאב תשפ"ה) הובאו בהערה דברי הרה"ק רבי יצחק אייזיק מסיניקא זי"ע בהקדמה לספר "אמרי יוסף" של אבן הרה"ק רבי יוסף מאיר מסיניקא זי"ע (מאמר ג' אות ז') וזלה"ק: "רבינו הגה"ק מוה"ר רבי נפתלי צבי מראפשיץ צ"ל זי"ע כל עבודתו היה בחכמה נפלאה, ועמיקא וטמירא וגניאז כל כך, עד שאיש פשוט לא היה יכול להכיר בו כלל".

ואודות עבודת הייחודים של מרן מראפשיץ זי"ע יצוין למה שכתב בספר עשר צחצחות (מערכת ו אות יא): "כתב לי האבנר המופלג ותיק וחסיד מו"ה צבי הירש ווינקלער זי"ע (מאמר ג' אות ז') בהיותו סמוך על שלחן חותני מו"ה יוחנן באש יוסף מסיניקא זי"ע, שמעתי מפ"ק מרן הרה"ק האמרי יוסף בסעודת זאת חנוכה, שסיפר ממדריגות מרן מו"ה נפתלי מראפשיץ צ"ל, שפעם אחת לעת זקנתו פתאום הפסיק מלדבר שום דבר ממש כאלם, והיה מזה צער גדול לבני ביתו ולמקורביו, כי לא ידעו מה היה לו, וגם כי בעת שהיה צריך לאיזה דבר לא יכלו לשמשו כי לא ידעו מה מבוקשו מאחר שלא דיבר כלום, וכן היה זמן רב. ופעם אחת נכנס אליו בנו הרה"ק מו"ה אברהם חיים מלינסק צ"ל, ואמר לו אבי יקיר, לפי ראות עיני אתה יכול לדבר רק שאין אתה רוצה לדבר, אמור לי מפני מה אינך רוצה לדבר, ופתח פיו הקדוש וענה, בני מיום עמדי על דעתי לא דברתי שום דבר קטן או גדול בלי יחוד, ועכשיו נחלש מוחי לעת זקנתי, אמרתי טוב לי לבלום פי מלדבר בלי ייחודים", עכ"ל.

ובספר מנחת יהודה (מכ"ק אדמו"ר מטסיטין צ"ל: ל"ג בעומר תשל"ג) כתב: "צדיקים שלא עשו מסך המבדיל בינם לבניהם [לבין השכינה הקדושה] מצטערין וכוונין על גלות השכינה, וגם תפילתן לישועות ישראל היא גם כן בשביל השכינה, שבשעה שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי (סנהדרין מו) ובדורותינו ידענו מן קדוש עליון, שהלך תמיד בזה הדרך, שזקני (הרה"ק רבי משה) מראזאדוב זי"ע [גם של רבינו מו"ה מדינקוב זי"ע] שאל לגיטער יודי מייטשטאד (הרה"ק רבי יוסף ברוך מייטשטאד זי"ע) על מנות הקדוש מרופשיץ זי"ע, ואמר לו בזה"ל: השכינה הקדושה היה לה ידד נאמן בזה העולם, היינו שדבק בה, ובדבקתו זו יצאה נשמתו בזה החודש זייקא, ובה היום של שבוע בהלולא של רשב"י רק שבוע אחד מקודם, וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר ז"ל שהולא דרופשיץ ביום כ"ו לספירה, וי"א אייר, היינו כ"ו מספר הוי"ה וי"א אייר גימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ארבעה מילואי הוי"ה כידוע מהאריה"ק, והיינו שנשמתו דבקה בזה"ל ומלואי..."

עטרת זקנים

ליקוטים נפלאים מתורת רבוה"ק מדז'קוב זי"ע

וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם (טו, טז)

ובגמרא (יומא נז:) "השכן אתם בתוך טמאתם" אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמם, ותרצה רמז לזה, כי התיבות 'לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם' בגימטריא 'אפילו בשעת שהן טמאין שכינה עמם' (ע' ו' תיבות) גם 'וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם' בגימטריא 'מכאן למדו שאפילו בשעת שהם טמאים השכינה עמם' (ע' הכולל).

"כִּרְמָהּ לֹא תַעֲוֹל וְכִרְמָהּ לֹא תִלָּקֵט לְעֵינֵי וְלֹא תִעֲזֹב אֹתָם" (וי', יא).

כי כִּרְמָה"ר רומז על תפילה מלשון כר"ם זלות (ברכות ה:), וְלֹא תַעֲוֹל"ל הוא מלשון 'כי התעללת ב', היינו גדול לזלול בכח התפילה, הגם 'ופרט כרמל לא תלקט', היינו אף שאין אתה מלקט פרוטות הדברים שהתפללת עליהם, ועוד לא באה לך הישועה, עכ"ל ב' תזלול, כי 'לעני ולגר תעזוב אותם', רומז על שכינה דלה ועניה, שהתפילה מסייעת ונותנת כח לשכינה, ותיבת 'תעזוב' מלשון 'עזוב תעזוב עמו' הוא לשון עזר וסיוע.

קדושים תהיו (וי', טז). הפירוש מוכנים תהיו, מלשון 'איה הקדשה' (בראשית לח, כא) 'ולא יהיה קדש' (דברים יח, כח), כן פירוש 'קדושים תהיו' שתהיו מוכנים להיות כלי לקבל הטוב, 'כי קדוש אני' שאני מוכן תמיד להשפיע לכם כל טוב, כמ"ש שראשי נמלא טל (שה"ש הב), כי האדם צריך להיות כלי לקבל, ועשיית עצמו כלי לקבל הוא ע"י תיקון מידותיו וישלים עצמו בהם.

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו וגו' (וי', יא).

יש מטיבי צעד הנאמרים במשנה (אבות ג, א) שאדם ניצל מהעבירה על ידו, והמה: מאין באת מטיפה סרוחה ולאן אתה הולך וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מו"ה הקב"ה, וגם 'איש אמו ואביו תיראו' היינו מאין באת, וגם 'את שבתתי תשמרו' רומז לא אתה הולך ששם שבתם מכל והוא בחינת שבת לאחר עבור ששת ימי המעשה, ועוד"ל תנצל מכל העבירות ומכל מיני תאוות רעות ותהיו קדושים.

ואהבת לרעך כמוך אני, (ויקרא יט, יח)

רבינו [מ"ן הרה"ק מראפשיץ זי"ע, יומ"ד ב"א אייר תקפ"ו] אמר אשר אהבת ישראל ושפלות למד עוד בילדותו, כשהיה ילד קטן ולמד א"ב ונקודות, והוא לו כי שני נקודות י"צ ש"ל שם. והנה בתפילה בהפסק ענין או פסוק נדפס ג"כ שני נקודות המורים להפסיק מענין (כזה:), והוא בילדותו קראם ג"כ בשם, וגער בו המלמד אצ"ל שם שם, ושאלו מאי שנא, והשיב לו המלמד: אם השני ידוין עומדים שניהם בשוה הם יודין"ן והם שם, אולם באם אחד עומד גבוה מעל בחיור אין זה יודין"ן ואינם שם.

מזה למד רבינו בחכמתא שיו"ד אחד לא יהיה גבוה מחבירו, ורק אז הם יודין"ן וקרובים לה, ובאם לאו אין זה רק גולמות מפסיקין בין הקדוש, וקרא ע"ז בדרך צחות: 'ואהבת לרעך כמוך' - היינו להיות שהו לחבירי, אזי 'אני ה' מקורבים אליו ית"ש.

(אהל נפתלי)